ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 7.10.2019
COM(2019) 449 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με τις δραστηριότητες και τις διαβουλεύσεις της συντονιστικής ομάδας κατά των βασανιστηρίων οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο 31 του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125 για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία

1. Εισαγωγή

Το άρθρο 31 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125, της 16ης Ιανουαρίου 2019, για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία[1] («ο κανονισμός») υποχρεώνει την Επιτροπή να υποβάλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με τις δραστηριότητες, τις έρευνες και τις διαβουλεύσεις που διεξάγει η συντονιστική ομάδα κατά των βασανιστηρίων. Διευκρινίζει περαιτέρω ότι κατά τη σύνταξη της ετήσιας έκθεσης αποδίδεται η δέουσα σημασία στην ανάγκη να μην υπονομεύονται τα εμπορικά συμφέροντα των φυσικών ή νομικών προσώπων.

Δεδομένων των μάλλον περιορισμένων πληροφοριών για το 2017, η παρούσα έκθεση παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες της συντονιστικής ομάδας κατά των βασανιστηρίων το 2017 και το 2018, δηλαδή την περίοδο από την έναρξη ισχύος του κανονισμού (ΕΕ) 2016/2134 της 23ής Νοεμβρίου 2016, με τον οποίο συστάθηκε η ομάδα.

2. Κανονιστικό πλαίσιο

Ο κανονισμός τονίζει τη δέσμευση της ΕΕ για την εξάλειψη των βασανιστηρίων και της θανατικής ποινής. Απαγορεύει τις εξαγωγές και τις εισαγωγές αντικειμένων που έχουν σχεδιαστεί με σκοπό τη χρήση τους για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία. Επίσης, οι εξαγωγές αντικειμένων που είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία απαιτείται να υπόκεινται σε προηγούμενη άδεια εξαγωγής από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών της ΕΕ.

Οι κατάλογοι των απαγορευμένων και ελεγχόμενων αντικειμένων παρατίθενται στα παραρτήματα II, III και IV του κανονισμού.

Ο κανονισμός τροποποιήθηκε μία φορά κατά τη διάρκεια της περιόδου που καλύπτει η παρούσα έκθεση. Με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2018/181 της Επιτροπής, της 18ης Οκτωβρίου 2017[2], η Δομινικανή Δημοκρατία, το Σάο Τομέ και Πρίνσιπε και το Τόγκο προστέθηκαν στον κατάλογο των χωρών προορισμού για τις οποίες ισχύει η ενωσιακή γενική άδεια εξαγωγής (επί του παρόντος είναι το παράρτημα V)[3].

---

[1] Ο κανονισμός για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία εγκρίθηκε στις 30.7.2005 [κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1236/2005]. Έχει τροποποιηθεί αρκετές φορές. Η τελευταία τροποποίησή του έγινε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/2134 της 23.11.2016 και στη συνέχεια κωδικοποιήθηκε ως κανονισμός (ΕΕ) 2019/125 της 16.1.2019 (ΕΕ L 30 της 31.1.2019, σ. 1).

[2] ΕΕ L 40 της 13.2.2018, σ. 1.

[3] Η ενωσιακή γενική άδεια εξαγωγής ισχύει για εξαγωγές σε χώρες που έχουν καταργήσει τη θανατική ποινή για όλα τα εγκλήματα και έχουν επιβεβαιώσει την κατάργηση αυτή μέσω διεθνούς δέσμευσης, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις και οι απαιτήσεις για τη χρήση της εν λόγω άδειας. Όσον αφορά τις χώρες που δεν είναι μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, ο εν λόγω κατάλογος περιλαμβάνει τις χώρες που όχι μόνο έχουν καταργήσει τη θανατική ποινή για όλα τα εγκλήματα, αλλά έχουν επίσης κυρώσει το Δεύτερο Προαιρετικό Πρωτόκολλο του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, χωρίς να διατυπώσουν επιφύλαξη.

3. Δραστηριότητες της συντονιστικής ομάδας κατά των βασανιστηρίων

Η συντονιστική ομάδα κατά των βασανιστηρίων (ATCG) συστάθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/2134 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για να εξετάζει ζητήματα που αφορούν την εφαρμογή του κανονισμού.

Η ATCG χρησιμεύει ως βήμα για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ της Επιτροπής και των εμπειρογνωμόνων από τα κράτη μέλη σχετικά με τις διοικητικές πρακτικές, καθώς και για τη συζήτηση ζητημάτων ερμηνείας του κανονισμού, τεχνικών θεμάτων όσον αφορά τα αντικείμενα του καταλόγου, εξελίξεων σχετικών με τον κανονισμό και κάθε άλλου ζητήματος που ενδέχεται να προκύψει. Επιπλέον, κατά την κατάρτιση των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων, η Επιτροπή πραγματοποιεί διαβουλεύσεις με την ATCG σύμφωνα με τις αρχές που καθορίζονται στη διοργανική συμφωνία της 13ης Απριλίου 2016 για τη βελτίωση του νομοθετικού έργου[4].

Η ATCG πραγματοποίησε δύο συνεδριάσεις κατά την περίοδο αναφοράς, στις 12 Ιουλίου 2017 και στις 28 Ιουνίου 2018 αντίστοιχα, για την ανταλλαγή πληροφοριών για σειρά επίκαιρων θεμάτων σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού.

3.1. Κοινοποιήσεις σχετικά με τις αρνήσεις χορήγησης άδειας και τους απαγορευμένους εξαγωγείς

Η ATCG πραγματοποίησε τεχνικές ανταλλαγές πληροφοριών σχετικά με τα εργαλεία που είναι διαθέσιμα στο πλαίσιο του ηλεκτρονικού συστήματος διπλής χρήσης (DUeS), ενός ασφαλούς και κρυπτογραφημένου συστήματος που δημιούργησε η Επιτροπή για την ανταλλαγή ορισμένων πληροφοριών μεταξύ των αρμόδιων αρχών. Σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 5 του κανονισμού, οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης χρησιμοποιούν το DUeS για να κοινοποιούν πληροφορίες σχετικά με περιπτώσεις στις οποίες η αίτηση για άδεια εξαγωγής έχει απορριφθεί (άρνηση χορήγησης άδειας).

Το DUeS εξοπλίστηκε με νέα εργαλεία κοινοποίησης προκειμένου να ευθυγραμμιστεί με τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/2134 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου[5]. Τα εργαλεία επιτρέπουν στις αρμόδιες αρχές να κοινοποιούν:

i) δεδομένα σχετικά με τους εξαγωγείς στους οποίους έχει απαγορευθεί η χρήση της ενωσιακής γενικής άδειας εξαγωγής (άρθρο 20 παράγραφος 1)·

ii) δεδομένα που αφορούν τεχνική βοήθεια για την οποία δεν έχει χορηγηθεί άδεια [άρθρο 15 παράγραφος 1 στοιχείο α) και άρθρο 19 παράγραφος 1 στοιχείο α)]· και

iii) δεδομένα που αφορούν μεσιτικές υπηρεσίες για τις οποίες δεν έχει χορηγηθεί άδεια [άρθρο 15 παράγραφος 1 στοιχείο β) και άρθρο 19 παράγραφος 1 στοιχείο β)]

[4] ΕΕ L 123 της 12.5.2016, σ. 1.
[5] ΕΕ L 338 της 13.12.2016, σ. 1.

3.2. Απαίτηση προηγούμενης άδειας των άρθρων 15 και 19 σχετικά με την τεχνική βοήθεια και τις μεσιτικές υπηρεσίες

Όσον αφορά την απαίτηση προηγούμενης άδειας για ορισμένες υπηρεσίες τεχνικής βοήθειας ή μεσιτικές υπηρεσίες η οποία προβλέπεται στα άρθρα 15 και 19 του κανονισμού, ζητήθηκε από τα μέλη της ATCG να κοινοποιήσουν οποιεσδήποτε κατευθυντήριες γραμμές έχουν ενδεχομένως αναπτύξει σχετικά με τα θέματα αυτά, μεταξύ άλλων σχετικά με τον ορισμό ορισμένων όρων, όπως «μεσίτης» και «πάροχος τεχνικής βοήθειας».

3.3. Επιβολή των απαγορεύσεων των άρθρων 8 και 9 σχετικά με τις εμπορικές εκθέσεις και τη διαφήμιση

Η ATCG πραγματοποίησε τεχνικές ανταλλαγές πληροφοριών σχετικά με τις απαγορεύσεις που προβλέπονται στα άρθρα 8 και 9 του κανονισμού σχετικά με τις εμπορικές εκθέσεις και τη διαφήμιση, αντίστοιχα. Οι απαγορεύσεις αυτές περιλήφθηκαν στην τροποποίηση του κανονισμού του 2016. Τέθηκαν σε ισχύ στις 16 Δεκεμβρίου 2016. Οι ανταλλαγές έθιξαν ιδίως τις ενδεχόμενες κατευθυντήριες γραμμές για τις αρμόδιες αρχές, καθώς και τους τρόπους επιβολής. Διαπιστώθηκε ότι έχουν αναφερθεί περιπτώσεις αντικειμένων τα οποία διαφημίστηκαν στους δικτυακούς τόπους ορισμένων ευρωπαϊκών προμηθευτών, γεγονός που θα μπορούσε να σημαίνει ότι το πεδίο εφαρμογής της απαγόρευσης, όπως ορίζεται στον κανονισμό, ίσως να είναι ανεπαρκές.

3.4. Παγκόσμια συμμαχία για την καταπολέμηση του εμπορίου ειδών που χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια

Η ATCG ενημερώθηκε για τις κυριότερες εξελίξεις όσον αφορά την παγκόσμια συμμαχία για την καταπολέμηση του εμπορίου ειδών που χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια[6]. Η παγκόσμια συμμαχία, η οποία προωθήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και συγχρηματοδοτήθηκε από την Αργεντινή και τη Μογγολία, δρομολογήθηκε στις 18 Σεπτεμβρίου 2017 με την έγκριση, από 57 μέλη, πολιτικής δήλωσης σχετικά με τις ιδρυτικές της αρχές, συμπεριλαμβανομένης δέσμευσης να ληφθούν αποτελεσματικά μέτρα για τον περιορισμό του εμπορίου αντικειμένων που χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια και για την εκτέλεση θανατικής ποινής, μέσω της εθνικής νομοθεσίας και της αποτελεσματικής επιβολής της.

Στόχος της πρωτοβουλίας αυτής είναι να επιστήσει την προσοχή στον κανονισμό της ΕΕ και να ενθαρρύνει και άλλες χώρες να λάβουν παρόμοια εμπορικά μέτρα προκειμένου να σταματήσουν ή να περιορίσουν το παγκόσμιο εμπόριο αντικειμένων που χρησιμοποιούνται για την εκτέλεση θανατικής ποινής και για βασανιστήρια. Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, από κοινού με περισσότερες από τριάντα χώρες, έχουν προσχωρήσει στην παγκόσμια συμμαχία.

6 http://www.torturefreetrade.org/